

AgEcon SEARCH

RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

A SZARVASMARHA-TENYÉSZTÉS ÜZEMI KONCENTRÁLÁSA ÉS SPECIALIZÁLÁSA AZ NDK-BAN

JOACHIM ILGNER dr.

A Német Szocialista Egységpárt 1963 januárjában tartott VI. kongresszusa óta (1) az NDK mezőgazdaságának fejlődését a termelés belterjesítése és az iparszerű termelési módszerek fokozatos bevezetése jellemzi. A gazdasági irányítás új mechanizmusának bevezetésével biztosítani akarjuk, hogy 1970-ig a lakosság növekvő állattermék-szükségletét kielégítsük.

A mezőgazdasági termelés céltudatos belterjesítése az elmúlt években már látható eredményekhez vezetett. Pl. 1965-ben először sikerült 29,2 q/ha-as gabona-átlaghozammal a nyugatnémet eredményeket túlhaladni. (4) Az állattartásban a bruttó és árutermelés fokozása által az állati termékek termelése gyorsabban emelkedett, mint a lakosság fogyasztása. Az egy főre jutó fontosabb állati termékek fogyasztását az 1. táblázat szemlélteti.

Amíg pl. 1963-ig a lakosság által elfogyasztott vaj 21%-át importálni kellett, addig 1965-ig a vajbehozatal — a növekvő fogyasztás mellett — a felénél kevesebbre, 10%-ra csökkent. Tojásban is biztosítottuk az önelátást, bár 1963-ban a felhasznált tojás és tojástermékek 5%-át be kellett hozni. A marhahús-termelés fokozása által 1962-től 1965-ig mintegy 20%-ra lehetett csökkenteni az importot a lakosság emelkedő fogyasztása ellenére. Az összes hús- és hústermék-import 3,4%-ra csökkent (1963-ban a lakosság által fogyasztott hús és hústermék 14%-a származott importból).

Ez a néhány példa mutatja az NDK agrárpolitikájának helyességét, amely a nagy teljesítő-képességű ipar mellett egy modern, termelékeny, intenzív és iparszerű módszerekkel dolgozó szocialista mezőgazdasággal szá-

1. táblázat

A FONTOSABB ÁLLATI TERMÉKEK EGY FŐRE
JUTÓ FOGYASZTÁSÁNAK ALAKULÁSA
AZ NDK-BAN*

Év	Vaj (kg)	Teljes tej (2,5% zsír- tartalom) (l)	Hús- és hústermék (kg)	Tojás (db)
1962	12,0	87,1	53,5	181
1963	12,3	95,1	56,0	189
1964	12,6	93,9	58,0	205

* NDK. Statisztikai Évkönyv Berlin, 1965. 430. p.

mol. (4) A szarvasmarha-tenyésztés és tejtermelés alakulását szemléltető adatok ezt a fejlődést illusztrálják az alábbi táblázatban:

2. táblázat
A SZARVASMARHA-ÁLLOMÁNY ÉS TEJTERMELÉS FEJLŐDÉSE AZ NDK-BAN*

Év	Szarvasmarha összesen (1000 db)	Ebből tehén (1000 db)	100 ha hasznosított területre jutó ^a		Egy tehénre	Egy ha-ra
			szarvasmarha (db)	tehén (db)		
1962	4507,5	2092,5	70,5	32,7	2448	816
1963	4614,0	2102,2	72,4	33,0	2650	874
1964	4682,2	2132,0	73,5	33,5	2719	903
1965 ^b	4769,0	2186,6	74,7	34,2	2940	1009

* NDK Statisztikai Évkönyv. Berlin, 304, 309, 314. p.

^a Mezőgazdaságilag hasznosított terület (szántó és rét).

^b Kiszámítva „Stolze Bilanz—Grosse Perspektiven” „Bauern Echo”. Berlin, 1965. dec. 31. 305. sz.

Az állatállomány növekedése, a termelés fokozása mellett az intenzív, iparszerű módszerekkel dolgozó szocialista mezőgazdaság kialakulása szükségessé teszi a társadalmi munkamegosztás objektív folyamatának elmélyítését, a termelés koncentrációjának és specializációjának fokozottabb érvényesítését. A következőkben e folyamat alakulását szemléltetjük a szarvasmarha-tenyésztés vonatkozásában.

A SZARVASMARHA-ÁLLOMÁNY KONCENTRÁCIÓJA

Az NDK szarvasmarha-tartásában a termelés koncentrációjának folyamatát a műszakilag megalapozott nagy termelési egységek kialakulása jellemzi, amelyekben jól képzett gondozók, speciális gépek, illetve géprendszerek segítségével, modern technológiák és termelési módszerek alkalmazásával állítják elő a termékeket. Elvileg a termelési egység az a legalsó fok, amelyben a termelés koncentrációja végbemegy.

A technika jelenlegi fejlődési szintjén — racionális kihasználása tekintetében — 400—600 tehén egy termelőegységbe történő koncentrációját igényli.

A 200-as tehenészet a koncentráció alsó fokának tekinthető, és csak a legkedvezőtlenebb feltételek mellett lehet indokolt a 100-as tehenészetek fenntartása.

A 200-as és kivételképpen 100-as tehenészetnél kisebb létesítménynél az eszközök ésszerű kihasználását elősegítő beruházáshoz rendszerint az építési kapacitás nem áll rendelkezésre. A 100-as tehenészetnél kisebb létesítmények gátolják a műszaki fejlesztést és nem felelnek meg

már azoknak a követelményeknek, amelyeket a modern szocialista nagyüzemi termelés az állatállomány összevonásával szemben támaszt.

A tehénállomány koncentrációjának mértékét meghatározza az is, hogy egy-egy technológiailag zárt egység 200 tehén elhelyezését biztosítja. Ezeket az épületeket iparilag előre gyártott elemekből építik és a helyszínen csak összeszerelik. Ilyen feltételek mellett 200—400—600—1000 db tehén koncentrálására kerülhet sor egy telephelyen. A legnagyobb (mintegy 1000 tehén) létesítményekre ez idő szerint még nincsenek kielégítő hazai tapasztalatok. Ezeket elsősorban kísérleti jelleggel létesítik és üzemeltetik, mivel az ilyen méretű koncentrációval felvetődő különböző állategészségügyi problémák még nem tisztázódtak.

Az üszőállomány koncentrációjának mértéke a specializáció és koncentráció mai feltételei mellett függ a tehénállomány pótlásához és növeléséhez szükséges üszők számától, a tervezett üszöveteltől és eladástól, továbbá az üzem nagyságtól és az istállónagyságtól. Eddig a koncentráció a legkritikább esetben éri el azt a fokot, amely az eszközök kihasználását és a modern termelési módszerek alkalmazását biztosítaná.

Eltekintve néhány növendékmarha-tartásra specializálódó üzemtől, az üszőnevelésnél a jövőben istálló-átépítéseket és így istállók kialakítását kell végrehajtani. A legkisebb koncentráció ezért az üszöknél az egy gondozói norma nagyságát, helyesebben annak többszörösét teheti ki. Az átépítésnél mintegy 100, új létesítményeknél kereken 150—200 üszőférőhely elérését kívánják meg.

Az üszők koncentrációjára vonatkozó megállapítások alkalmazhatók a borjúnevelésre és hizlalásra is. A borjaknál a koncentrációt a született borjak száma és későbbi hasznosításuk módja lényegesen befolyásolja. Átépítésnél 60—80 borjú-férőhelyes egységek (egy gondozói normája), új létesítményeknél 100—200 férőhelyes egységek kialakítására törekednek.

A mezőgazdasági üzemekben a koncentráció mértéke hízómarhákénál — eltekintve különleges üzemektől — nem nagymértékű. A koncentráció itt is növelhető (sőt nagyobb is lehet, mint az egyéb szarvasmarha-ágazatokban), de ez függ a specializálástól és a saját takarmány mennyiségétől.

A szarvasmarha-hizlalás minimális koncentrációja még nem alakult ki, de itt figyelembe kell venni, hogy a legtöbb mezőgazdasági üzemben a szarvasmarha-tenyésztés fő iránya a tejtermelés. A marhahizlalás viszont ehhez kapcsolódik, így mértéke kisebb; a minimális koncentrációt a gondozói norma határozza meg.

Általában az optimális koncentrációt — a jelenlegi műszaki feltételek mellett — a munkaszervezet határozza meg. Így lehetőleg egy munkacsapat (4—5 gondozó) munkaerejét kösse le. Nagyobb termelési egységekben két vagy több munkacsapat biztosítsa az állatállomány ellátását. Először ilyen feltételek mellett alakulnak ki az önálló termelőegységek. Egy termelőegységen belül pedig biztosítható a folyamatos munkaerő-ellátás szabadság esetén is, illetve az iparszerű termelés bevezetése.

A SZARVASMARHA-TENYÉSZTÉS SPECIALIZÁCIÓJA

A szarvasmarha-tenyésztés specializációját a termelési irány és a hasznosítási módok szerinti elkülönülés jellemzi. A specializáció a gazdaságokban a termelési irányok és a hasznosítási módok számának csökkenéséhez, másrésztől viszont a méret növekedéséhez vezet.

A szarvasmarhatartás specializációjánál abból indulunk ki, hogy minden üzemben a tömegtakarmányok, a zöld- és a lédús takarmányok fő fogyasztója a szarvasmarha. A technika (főként a szárítási módszerek) és a szállítás jelenlegi szintjén ezeket a takarmányokat legracionálisabban közvetlenül a termelés helyén a tömegtakarmány-fogyasztó állatokkal — elsősorban szarvasmarhával — kell feleltetni.

Ennek a megfontolásnak az alapján a jövőben — legalább is az ésszerű tartósítási módszerek és takarékosabb szállítási módok elterjedéséig valamint az istállótrágya-kérdés megoldásáig — megközelítőleg minden mezőgazdasági üzemben kell tartani szarvasmarhát és elsősorban teheneket. Ezek a megállapítások a látszat ellenére sem állanak ellentétben a nagy termelőegységek kialakulásával és a termelés specializációjával.

A szövetkezeti felhalmozás további növekedését figyelembe véve azzal kell számolni, hogy 1980 körül és a későbbi években hozzávetőlegesen erre az időre tervezett 2,4 millió tehének a fele 200—600 férőhelyes egységekben, 400 darabos átlagos koncentrációval helyezendő el. A mezőgazdasági termelőszövetkezetek a termelés jelenlegi fokozásával erre a szükséges anyagi feltételeket előteremtik. Amíg pl. 1963-ban a mezőgazdaságilag hasznosított területre számítva hektáronként 23 MDN volt a felhalmozás, ez az összeg 1964-ben 93 MDN és 1965-ben átlagosan 211 MDN volt.

Ilyen körülmények között számolhatunk azzal, hogy 1980 körül mintegy 3000 tejtermelő nagyüzem lesz az NDK-ban. Ha eddig az időpontig a tehének 50%-ánál többet sikerült a munkaökonómiai szempontból egységes 100 férőhelyes istállóban elhelyezni, akkor 1980 után hozzávetőlegesen 15 000 tejtermelő egységgel számolhatunk. Így átlagosan mintegy 1,8 egység jut községenként vagy pedig 2,3 egység üzemenként, ha távlatilag az üzemek átlagos mérete 1000 ha mezőgazdaságilag művelt terület lesz.

A nagy fogyasztó gócpontok (városok, ipari és üdülőtelepek) közelében a lakosság frisstej-ellátását, a szállítási költség csökkentését a tehenállomány nagyobb koncentrációja, a tejtermelés specializációja teszi lehetővé. A növekedéskorrelációt és -hizlalást pedig a kisebb népsűrűségű területekre lesz célszerű elhelyezni. Ezeket a helyeket sem gondolunk azonban arra, hogy a tehének számát csökkentsék. Itt a növekvő tejtermelés a feldolgozóipar ellátását szolgálja.

A nagy rétterülettel rendelkező mezőgazdasági üzemek a tejtermelés mellett fokozott mértékben az üszőnevelésre specializálódnak. A kevés réttel, vagy réttel nem rendelkező üzemek az áruterelés melléktermékei, valamint az abraktermelés lehetőségei alapján a tejtermelésre vagy a marha-hizlalásra specializálódnak.

IRODALOM

(1) Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands. Beschlossen auf dem VI. Parteitag (A Német Szocialista Egységpárt programja. Elfogadta a VI. pártkongresszus.) Dietz Verlag, Berlin, 1963. — (2) Statistisches Jahrbuch der DDR (Az NDK Statisztikai Évkönyve.), Berlin, 1965. — (3) „Stolze Bilanz — Grosse Perspektiven”. „Bauern Echo”, Berlin, 1965. dec. 31. 305. sz. — (4) *W. Ulbricht*: Probleme des Perspektivplanes bis 1970. (A távlati terv problémái.) Referátum a NSZP Központi Bizottságának 11. gyűlésére. Melléklet a „Sozialistische Demokratie” 1965. dec. 24-i számához, 7. p. — (5) Wissenschaftlich-technische Konzeption für die Entwicklung des Produktionszweiges Rinderhaltung. (Tudományos technikai koncepció a szarvasmarhatartás ágazat fejlesztéséhez. (A jelentés az Állattenyésztési Kutatóintézet vezetése alatt dolgozták ki.) Dummersdorf, 1965.

Növénytermesztési szabványok gyűjteménye

Ez a rendkívül fontos segédlet magában foglalja — teljes szövegükkel — a növénytermesztésre vonatkozó összes szabványokat az agrotechnikai munkák szabványaitól kezdve a vetőmagok, az élelmezési és ipari növények szabványain keresztül a műtrágyák és növényvédő szerek szabványáig bezárólag.

Minden mezőgazdasági üzemnek, termelőszövetkezetnek nélkülözhetetlen.

Terjedelem: 772 oldal

Ára félvászon kötésben: 112,- Ft

Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó